

Kampen om Odense Stadion

af Frank D. Jørgensen

I 1994 vedtog Odense Byråd, at renovere Odense Idrætspark, og i løbet af 1998 vil sidste etape af idrætsparken stå færdig, så byen har et funklende nyt og moderne stadion.¹ Sammenlagt har det kostet Odense Kommune omkring 160 mill. og en næse til to lokalpolitikere at få den nedslidte idrætspark på højkant igen, så den lever op til internationale standarder og krav.

Den politiske beslutning om at renovere Odense Idrætspark blev taget på rekordtid, mens det var en helt anderledes besværlig og langsom affære, før beslutningen om opførelsen af det gamle Odense Stadion fra 1941 blev taget.

Sammenlignet med andre byer fik Odense først meget sent et kommunalt idrætsstadion. Det skyldtes ikke, at Odense var et tilbagestående bysamfund, snarere tværtimod. Byen var landets tredjestørste by med et driftigt handels- og erhvervsliv. Baggrunden var snarere de politiske forhold. I Odense sad de konservative på magten til langt op i 1930'erne, og for dem var en skatteprocent, der var lavere end førende socialdemokratiske kommuner som Århus, Ålborg, Vejle, Horsens og Esbjerg, et afgørende succeskriterium. Derfor ville man ikke umiddelbart involvere sig i et dyrt stadionbyggeri.

Idrætsfaciliteter før 1915

Den moderne sportsbevægelse kom til Odense i sidste halvdel af 1800-tallet. Det egentlige gennembrud fik sporten i løbet af

1880'erne og -90'erne, hvor en række idrætsforeninger så dagens lys. Foreningerne holdt hovedsagelig til i skolernes gymnastiksale, på byens fælleder eller på den militære eksercerplads (ved kasernen). Det var græsmarker, som også blev brugt til meget andet end idræt, f.eks. til græsning for byens trækheste. Græsset blev holdt nede, men ikke uden efterladenskaber. Og idrætsfolkene kunne aldrig vide, hvornår pladserne var disponible.

Men pionerånden var over idrætsfolket. Der blev samlet penge ind, så foreningerne kunne gå i gang som selvbyggere. Kommunen stillede gerne de nødvendige arealer til rådighed for idrætsformål, men den ønskede til gengæld ikke at støtte byggeriet af idrætsanlæg.

En af de idrætsklubber, der først fik fodden under eget bord, var Odense Boldklub, der var en af landets første boldklubber, dannet i 1887. I begyndelsen spillede og trænede OB ved markedspladsen på Heden (en del af det nuværende Ansgar Anlæg), men i 1894 lejede klubben et stykke af Munke Mose syd for Allégades forlængelse. Anlæggelsen af de nye baner gik straks i gang, så anlæget stod færdigt i juni 1894. Klubben rådede nu – som den første idrætsklub i provinsen – over både cricket- og fodboldbane samt tre tennisbaner. Med hjælp fra et par af klubbens velbeslåede medlemmer blev der også opført en træpavillon med spir, altaner og gesvejsninger. Pavillonen, der var tegnet af en af byens

førende arkitekter, Niels Jacobsen, blev indviet den 30. august 1899 og var i en menneskealder OB's vartegn.

Også byens anden store idrætsforening, Odense Gymnastikforening, fik i 1890'erne egen idrætsplads. I efteråret 1898 indgik foreningen en overenskomst med Odense Byråd om leje af et areal bag Assistenskirkegården – omtrent hvor det nuværende kirkegårdskapel ligger. På pladsen fik OGF anlagt et atletikstadion og en pavillon. Indvielsen fandt sted den 3. juli 1899. Det nye idrætsanlæg var – efter sigende – anlagt med det olympiske stadion i Athen fra 1896 som forbillede. Det havde fire løbebaner af cinders. Det indre var dækket af græs, så det kunne bruges til gymnastikopvisninger o.lign. Anlægget havde dog flere mangler – f.eks. havde atletikbanen så skarpe kurver, at løbene ofte blev præget af stor tilfældighed.

Selv om det boblede af initiativ, var forholdene hos de fleste idrætsforeninger stadig meget primitive. Da B1913 i vinteren 1913-14 fik overladt fodboldpladsen, hvor Falen og Kløvermosevej i dag krydser hinanden, var arealet ikke indhegnet. Omklædningen foregik i et af militærets redskabsskure, og der blev badet i fri luft ved vandposten. På grund af forholdene var »de blå« helt op til 1920 tvunget til at spille deres betydningsfulde turneringskampe hos modstanderne.

Idrætspladsen i Kræmmermarken

Efter århundredskiftet lød kravet om bedre idrætsfaciliteter stadig højere. Det var et krav, som tog til i takt med, at idrætsforeningerne oplevede en mærkbar medlems-

Drengeløb på Odense Gymnastikforenings anlæg bag Odense Kaserne omkring 1900. Senere måtte gymnastikforening rydde pladsen, som skulle bruges til kolonihaver. Atletikfolket flyttede derfor til Kochsgade, hvor kommunen anlagde et nyt idrætsanlæg (Stadsarkivet).

Slutspurten sættes ind på atletikanlægget i Kochsgade omkring 1930. Banen var som regel afskærmet med sækkelærred, for at ikke-betalende tilskuere ikke skulle kunne kigge ind. I baggrunden ses ejendomme i Heltzensgade (Stadsarkivet).

fremgang. Da kommunen omkring 1915-16 gik i gang med at udlægge en stor del af Kræmmermarken, umiddelbart nord for jernbanelinien og øst for Skibhusvej, til bebyggelse, blev der også projekteret en sportsplads.

Det var bl.a. meningen, at boldklubben B1909, der havde haft til huse på sportspladsen mellem Sadolinsgade, Langelinie og Jagtvej, skulle flytte til Kræmmermarken.

Kommunen havde oprindeligt kun tænkt sig at anlægge to fodboldbaner i Kræmmermarken. Det blev imidlertid ændret, da Odense Gymnastikforening i 1915 var på udkig efter en ny og større idrætsplads. Foreningen havde som nævnt holdt til på et areal ved Assistenskirkegården siden 1899, men da kommunen havde opsagt lejemålet for at udlægge området til kolonihaver, måtte foreningen finde et nyt tilholdssted. Efter at have besigtiget Kræmmermarken

og fundet området velegnet, da det lå meget centralt, ansøgte Odense Gymnastikforening i 1916 om tilladelse til at flytte til den nye sportsplads. I byrådet mødte ansøgningen stor velvilje, og man besluttede derfor at anlægge et atletikstadion med løbe- og springbaner i tilknytning til boldbanerne.

Pladsen blev i løbet af sommeren 1916 planeret og tilplantet, og i 1918 stod idrætspladsen helt færdig, så B1909, Østre Boldklub og Odense Gymnastikforening kunne rykke ind. Idrætsforeningerne følte dog, at pladsen kun var halvt færdig. F.eks. manglede der en afskærmning. »Banerne er altså anlagte, og plads til et stort publikum er der også, især uden for idrætspladsen på Kochsgade, der kan man bedre følge de forskellige sportsgrenes opvisninger end inde på selve idrætsparkens tilskuerpladser«, skrev Aage Søderlund fra Odense Gymnastikforening i et læserbrev. Da

byrådet ikke reagerede, tog idrætsfolkene selv affære. I Odense Gymnastikforenings skur blev der oprettet en systue, hvor gamle lærredssække blev sprættet op og syet sammen til lange stykker, som kunne bruges til afskærmning.

Nogenlunde samtidig dukkede de første planer om et kommunalt »idrætshus« i Kræmmermarken op. Fra idrætsforeningernes side lagde man pres på byrådet for at få bygget huset i en fart, men i dagspressen lod flere af byens »skatteydere« byrådet forstå, at dette ikke var en kommunal opgave: »[...] byens skatteydende borgere er spændt hårdt nok for i denne tid, uden at vi behøver at svare skat til et sådant hus [...] Lad så dem, som vil gå ud på idrætspladsen og lege, selv betale, og der kan måske være en eller anden, som vil give en frivillig skærv til et sådant unødvendigt foretagende«. Debatten bølgede frem og tilbage i den lokale presse, og den 11. april 1919 vedtog byrådet at fremskynde opførelsen af et idrætshus i Kræmmermarken. Huset, der stod færdig senere på året, indeholdt lokaler til B1909 og Østre Boldklub i stuen, klublokaler med wc og bad på førstesalen til Odense Gymnastikforening, mens kælderens var forbeholdt skoler.

Det er kendetegnende for disse første idrætsanlæg, at kommunen kun engagerede sig økonomisk, hvis byens skolesøgende børn også fik adgang og brugsret til idrætspladserne. De fleste af byens pladser blev således brugt af skolerne i dagtimerne.

De første tanker om et stadion

I mellemkrigsårene blev idrætsanlæg mange steder sat på den kommunale dagsorden. København fik sin idrætspark i 1914, Århus og Ålborg fik et stadion i 1920, Vejle i 1924 og Horsens i 1929. Det gik slag i slag, og selv mindre byer som Nyborg,

Rønne og Nykøbing Falster byggede i 1920'erne moderne idrætsanlæg.

Også i Odense lød kravet om et moderne stadion med opvisningsbaner til både fodbold, atletik, cykling samt ordentlige publikumsfaciliteter stadig højere. Et sted hvor man kunne samle byens idrætsliv. Tanken fik for alvor næring efter anlæggelsen af idrætspladsen i Kræmmermarken, idet der blev slidt hårdt på banerne.

I 1922 var bægeret fyldt, og en række af byens mest fremtrædende idrætsforeninger tog stadionsagen i egne hænder. I mange andre større byer havde idrætsforeninger dannet et sportsråd eller samvirke, der varetog idrættens interesser over for de kommunale myndigheder, og som spillede en aktiv rolle i kampen for et stadion. Et sådant samvirke fandtes ikke i Odense, men nu nedsatte 10 af byens idrætsforeninger et udvalg, der skulle fremme stadionsagen. Udvalget, der efter eget udsagn repræsenterede 3.000 idrætsudøvere, sendte den 15. september 1922 et andragende til Odense Byråd om at få anvist en plads til et stadion. I brevet hed det bl.a.: »Under hensyn til at Odense bys forskellige sports- og idrætsforeninger arbejder under meget små og uheldige forhold, ja næsten de ringeste her i landet [...] har bestyrelserne for samtlige sports- og idrætsforeninger [...] nedsat et 11 mands udvalg med den opgave at gøre et energisk arbejde for at få et stadion i Odense«. Med ansøgningen fulgte også en kort liste over, hvad idrætsforeningerne mente, et stadion skulle bestå af, nemlig en cykelbane, to fodboldbaner (der også kunne bruges til cricket), en plads til friluftsgymnastik og et idrætshus med gymnastiksal, tennishal og øvrige nødvendige lokaler til brydning og boksning. Foreningerne gjorde desuden opmærksom på, at sagen hastede, da f.eks. cykelklubben stærkt savnede en cykelbane.

Fodboldkamp i Odense Idrætspark i Kløvermosen i 1930'erne. Den afdøde OB-kæmpe Georg Christensen har fortalt: »Til at begynde med var den god nok. Men den blev ikke passet. Jeg har spillet der engang. Den duede slet ikke, for den blev overhovedet ikke passet. Den var så knoldet. Det var næsten ikke andet end muldvarpeskud, vi spillede i. Der var ingen tribuner, men blot et skur. Det var ståpladser altsammen. Klubberne gik derfor tilbage til at afholde deres turneringskampe på deres træningsbaner« (Stadsarkivet).

Efter modtagelsen af idrætsforeningernes brev blev teknisk udvalg omgående sat til at undersøge, hvor der fandtes egnede arealer til et eventuelt stadion i Odense. Idrætsforeningerne ønskede, at stadion af trafikale årsager skulle ligge nær ved centrum. En placering bag sygehuset blev overvejet, men et flertal i teknisk udvalg fandt, at det var vel nær på sygehuset og kommunens alderdomshjem. Det ville blot genere de gamle og syge. Efter nogen brevveksling mellem teknisk udvalg og magistraten blev Kløvermosen (i nærheden af den nuværende Kløvermosevej) udpeget som den mest velegnede placering for et stadion.

Den 15. januar 1923 var stadionsagen til

debat i byrådssalen, hvor de konservative viste sig stærkt betænkelige ved et stadionbyggeri, da det ville blive en bekostelig affære for skatteborgerne. Borgmester A.P. Henriksen ønskede klarhed over, om idrætsforeningerne selv kunne bygge og drive et stadion, før han ville stille en byggegrund til rådighed.

Borgmesterens konservative partifælle C. Larsen mente, at byrådet var blevet grebet af sportsiver og allerede var i gang med at placere stadion. Han manede derfor til besindighed: »Jeg synes, det var rimeligt, at man først fik et økonomisk overslag over, hvad overhovedet en sådan plads under normale forhold kunne koste at fremstille, og imens kunne man gå i gang med

at se, hvad vi overhovedet disponerer over, hvis byrådet overhovedet vil gå med til at ofre noget«.

Den konservative rektor H.St. Holbeck advarede ligefrem mod at støtte idrætten, da den truede med at »bortskylle al anden interesse hos ungdommen«. Men da han ikke ønskede at blive opfattet som en »folkefjende«, kunne kommunen anvise en byggeplads, men så måtte det også være nok. Resten måtte idrætsfolkene selv sørge for.

Socialdemokraterne var derimod positivt stemt over for et stadionbyggeri og så gerne, at der blev bevilget en plads til et stadion med det samme. Den socialdemokratiske folketingsmand, typograf L.D. Rasmussen mente, at sporten og sportsinteressen var »vokset op som en rivende flod«, så man i Odense slet ikke havde »de foranstaltninger, som er nødvendige for at skabe plads og afløb for denne flod«.

Efter en længere debat enedes et flertal i byrådet om at udpege flere egnede placeringsmuligheder for et stadion, samt at lave et overslag over hvad byggeriet ville koste.

Den 18. februar 1924 kom sagen til anden behandling, og her fremlagde den konservative borgmester A.P. Henriksen to stadionforslag, som stadsingeniør H.V. Rygner havde fået udarbejdet. Begge forslag gik ud på at bygge et stadion på den gamle teglværksgrund ved Skt. Jørgens Gade – teglværket var netop gået konkurs, og kommunen havde i april 1923 købt grunden for 63.000 kr. Det første forslag, der var udarbejdet af stadsingeniøren selv, var budgetteret til 158.000 kr., mens det andet forslag, der var udarbejdet af arkitekt Hjalmar Kjær, kostede 308.000 kr.

Ingen af planerne blev dog ført ud i livet. Det skyldes to ting, nemlig 1) at idrætsforeningerne var utilfredse med placeringen og 2) politikernes skepsis over for projektets økonomi. Et flertal i byrådet vilde gerne afsætte en grund til et stadion, under forudsætning af at idrætsforeningerne selv kunne stable pengene til et stadion på benene. Derfor ønskede især de konservative politikere foreningernes økonomi set efter i sømmene. For det konservative bystyre var det afgørende for at støtte et stadionprojekt, at idrætsforeningerne også vovede det ene øje. Stadionsagen blev herefter sendt tilbage til magistraten, der skulle forhandle videre med idrætsforeningerne om det økonomiske og om placeringen af stadion.

Under hele forløbet var det især økonomien, der var i fokus, hvilket ikke kan overraske. Da byrådet vedtog budgettet for 1923-24, blev der samtidig nedsat et spareudvalg, der fik til opgave at kikke kommunens regnskab efter i sømmene for at finde overflødige udgifter. På den baggrund var det ikke svært at forstå, at idrætsforeningerne måtte væbne sig med tålmodighed, før Odense Kommune ville spendere penge på et dyrt stadion.

Under hele forløbet var det især økonomien, der var i fokus, hvilket ikke kan overraske. Da byrådet vedtog budgettet for 1923-24, blev der samtidig nedsat et spareudvalg, der fik til opgave at kikke kommunens regnskab efter i sømmene for at finde overflødige udgifter. På den baggrund var det ikke svært at forstå, at idrætsforeningerne måtte væbne sig med tålmodighed, før Odense Kommune ville spendere penge på et dyrt stadion.

Odense Idrætspark

Stadionsagen lå nu i dvale i de følgende økonomisk svære år. Byens idrætsforeninger tabte dog ikke modet, og den 15. februar 1927 skrev de atter til byrådet for at spørge til stadion. I brevet fortalte idrætsforeningerne, at de i det store hele var godt tilfredse med samarbejdet med magistraten og teknisk udvalg, men at de dog savnede politisk vilje og økonomisk støtte til at få stadionplanerne sat på skinner. Med brevet fulgte også forskellige bilag, såsom et driftsregnskab for København Idrætspark, som – selvsagt – viste et lille overskud og altså dokumenterede, at man godt kunne drive et stadion, uden at kommunen øko-

nomisk skulle støtte den daglige drift. Der var også vedlagt en redegørelse for Idrætsparkens finansiering samt en liste over landets øvrige stadioner og deres finansiering.

Det nye brev satte igen skub i tingene, og i oktober 1927 godkendte borgmester H.Chr. Petersen, at Kildemosen vest for Sydfynske Jernbaners værksteder og Sukkerkogeriet (der hvor boldklubberne Posten og Kildemosen i dag holder til) blev udlagt til byggeplads for et stadion. Aftalen lød på, at kommunen byggede stadion, mens idrætsforeningerne skulle drive og bestyre Odense Idrætspark. Dannelsen af foreningen Odense Idrætspark fandt sted 3. juledag 1927, hvor ni idrætsforeninger var repræsenteret. Foreningens formål var 1) at »overtage og bestyre Odense Idrætspark i henhold til kontrakt med Odense Byråd«, 2) at »forvalte fælles penge« og 3) at »fremme forhold, der har fælles interesse for sports- og idrætsforeninger i Odense«.

Odense Byråd bevilgede i alt 70.000 kr. til dækning af omkostninger ved planeringen af Kildemosen samt forskellige vejarbejder, mens idrætsforeningerne selv skulle så græs, anlægge og indhegne banen o.lign. Økonomisk skulle Odense Idrætspark løbe rundt ved, at klubber og foreninger, der var medlemmer, betalte 50 øre pr. år pr. aktivt medlem, dog mindst 20 kr. pr. forening. På denne vis skulle det blive muligt at vedligeholde og gradvis tilføje, hvad der manglede at blive bygget på stadion, det vil sige et idrætshus, sidde- og ståtribuner m.m.

I begyndelsen gik alt planmæssigt. Der blev anlagt en bane og sat hegn op, og den 16. august 1931 blev opvisningsbanen indviet med en fodboldkamp mellem et sammensat hold fra Odenseklubberne og Admirala Wien, der var et af Europas mest prominente hold. Det var »en stor begivenhed, at Odense kan indtage sin plads i den lange

række af byer, som allerede i mange år har haft hver sin specielle idrætspark«, skrev *Fyens Stiftstidende*.

En ret stor tilskuerskare var mødt frem for at se de stærke østrigere, der vandt kampen 9-2. Mange var sikkert også mødt frem for at se Odense Idrætspark. Men der var ikke meget at se. Parken var stadig noget tom, der manglede tribuner, omklædningslokale og meget andet. Heller ikke vejret artede sig heldigt. Voldsomme regnbyger skyllede ned over publikum, der end ikke kunne krybe i ly bag en busk.

Alle forventede, at idrætsparkens miserable vilkår snart ville blive udbedret. Men sådan gik det ikke, snarere tværtimod. Foreningen bag Odense Idrætspark magtede aldrig at gøre anlæget færdigt og fik snart lommemesmerter, hvorfor stadion begyndte at forfalde. Ansvar for lå hos idrætsforeningerne selv, men de formåede ikke at løfte opgaven. Der blev optaget et lån i Handelsbanken på 10.000 kr. til idrætsparkens færdiggørelse, men i sidste ende var redningsforsøgene nytteløse, og i 1936 erklærede Odense Idrætspark sig konkurs. Foreningens lejemål med Odense Kommune blev opsagt, og idrætsparkens baner blev siden udlejet til henholdsvis KFUM's boldklub og Boldklubben Frem.

Nye stadionovervejelser

Allerede inden konkursen stod det klart for enhver, at Odense Idrætspark aldrig ville blive det stadion, som odenseanerne havde drømt om. Politikerne – det vil først og fremmest sige socialdemokraterne – var derfor begyndt at overveje alternative muligheder.

I den konservative byrådsgruppe var der dog fortsat en del modvilje mod kommunens engagement i et kommunalt stadionbyggeri, men modstanden varede ikke læn-

ge. Tiden var nu en helt anden, end da byrådet første gang diskuterede stadionsagen. Idrætten havde fået en helt anden status i løbet af 1930'erne. Både medlemsmæssigt, organisatorisk og økonomisk stod idrætten nu på fastere grund og havde som følge deraf fået en central rolle i samfundsdebatten, hvor dens sociale og sundhedsmæssige nytte blev fremhævet igen og igen. Idrætten var ikke længere til at komme uden om, og derfor slog tanken om idrætten som en samfundsopgave også for alvor igennem i 1930'erne. Idrætten var ikke længere udelukkende en privat sag, og i Odense byggede kommunen i løbet af 1930'erne bl.a. friluftsbadet (1933) og svømmehallen på Klosterbakken (1938), ligesom den anlagde flere fodboldbaner på kommunale jorder.

Det store diskussionsemne var ikke længere økonomien, men derimod placeringen af stadion. På et byrådsmøde i efteråret 1935 blev en række placeringsforslag lagt på bordet, hvorefter sagen blev sendt videre til teknisk udvalg.

Under byrådsforhandlingerne den 29. juni 1936 blev der fremlagt tre mulige placeringer for et nyt stadion, nemlig Kildemosen, Kræmmermarken og Bolbro.

Hos idrætsforeningerne så man helst, at stadion blev lagt i Kræmmermarken, da pladsen lå centralt. Et flertal i den konservative byrådsgruppe havde derimod Bolbroløsningen som deres foretrukne placering. Bl.a. talte teknisk udvalgs formand, ingeniør Jørgen Christensen, der var manden bag Odinstårnet, varmt for en placering i Bolbro, fordi man her havde gode til- og frakørselsmuligheder samt rigelig plads til at løse alle parkeringsproblemer, hvilket man ikke havde, hvis stadion blev lagt i Kræmmermarken. Fra andre byrådsmedlemmer hørtes dog kritiske bemærkninger om, at Bolbro lå for langt ude.

Socialdemokraterne var mest stemt for Kræmmermarken eller en helt fjerde løsning, nemlig i Fruens Bøge i forbindelse med en planlagt folkepark (forlystelsespark). Teknisk udvalg havde dog i samarbejde med magistraten tidligere udelukket en placering i Fruens Bøge, bl.a. fordi man var stødt på lokal modstand. Borgerne ville gerne slippe for trafikken, larmen og menneskemasserne, som ville ødelægge idyllen. Efter pres fra Socialdemokratiet blev Fruens Bøge-løsningen dog tilføjet som en fjerde mulighed. I længden kom valget til at stå mellem et stadion i Bolbro og et i Fruens Bøge.

Den 7. september 1936 var stadionsagen atter til debat i byrådsalen. Her talte borgmester H.C. Petersen varmt for en placering af stadion i Bolbro. Han havde nu kastet al skepsis over bord og sluttede af med følgende salut: »Jeg vil sige det rent ud, at hvis man ikke kan tage den store plan og føre den igennem, så synes jeg, at så skal sportsfolkene blive, hvor de er, ude ved Sukkerkogeriet [...] Man kalder mig somme tider en forsigtig borgmester, som ikke gerne vil af med pengene; men når vi endelig skal lave noget, så skal det være noget, der er godt, og som ikke kan kritiseres«. Derfor anbefalede han, at byrådet vedtog stadionbyggeriet i Bolbro.

I den socialdemokratiske byrådsgruppe mente man fortsat, at byen var bedre tjent med et stadion ved engen i Fruens Bøge, der ville »komme til at ligge i ualmindelig smukke omgivelser«.

Efter en langvarig debat med mange indlæg vedtog byrådet med 12 stemmer (de konservative og en radikal) mod 10 (socialdemokraterne), at Odense Stadion skulle bygges i Bolbro på 23 tønder land (eller 126.600 m²) mellem Middelfartvej og Rugårdsvej. Sagen blev herefter overdraget til teknisk udvalg og stadsingeniøren.

I *Fyens Stiftstidende* morede man sig dagen efter over socialdemokraternes ubeslutsomhed i stadionsagen og sammenlignede deres optræden med revyvisen *Hen til kommoden og tilbav's igen*: »Se nu til hr. Otto Jørgensen. Han dansede i sin tid hen til kommoden og forlangte højt og tydeligt et stort stadion. Og han ville ikke for alt i verden have en atletikbane omkring fodboldbanen ... i aftes dansede han tilbage igen og anbefalede kraftigt en plads med atletikbane omkring fodboldbanen. I et lille ekstravers dansede Jørgensen hen til kommoden og kritiserede, at man ville lægge stadion i Bolbro, hvor han mente, der var sumpet. I aftes dansede han tilbage og ville have pladsen på en af de mest vandfyldte og sumpede enge, vi har i byens nærhed. Borgmestermaven må vi se at blive a' med, hr. Jørgensen«.

I *Fyns Social-Demokrat* havde man selvsagt en noget anderledes opfattelse af sagens forløb. Avisen hæftede sig bl.a. ved, at alle (undtagen arkitekt Lehn-Petersen) i den konservative byrådsgruppe pludselig var enige om Bolbro-placeringen: »Var der i sidste byrådsmøde slinger i den konservative række, hvor tre-fire mand stod op for at tage afstand fra Bolbroprojektet, så tør det til gengæld svagt antydes, at der var ensretning denne gang. Alle genstridige var bragt til tavshed. Borgmesteren – og hans hjælper eller hjælpere – må have brugt piskens flittigt. Der blev tiet, og der blev stemt efter en snor, selv om det kneb for flere af borgergruppens medlemmer at få hånden op, da der stemtes for Bolbroprojektet«. *Social-Demokraten* kommenterede også borgmesterens begejstring for det olympiske stadion i Berlin og hele hans præsentation af stadionprojektet, der »smagte en del af valgflæsk«.

Endelig fæstede avisen sig ved det kuriosum, at en placering i Bolbro ikke just

var idrætsforeningernes kop te, da man helst så stadion placeret i nærheden af centrum, hvor idrætsudøverne boede.

Byrådets beslutning om at bygge Odense Stadion blev truffet blot nogle få måneder før byrådsvalget i marts 1937. I stadionsagen – og flere andre sager – så man, at pengene sad løsere i politikernes lommer i tiden op mod dette valg, hvor de konservative og socialdemokraterne kæmpede indædt om magten. Det gjaldt derfor om, at politikernes handlekraft stod i frisk erindring hos vælgerne.

Bygning og færdiggørelse af Odense Stadion

De konservative havde siddet på magten i Odense i årtier. Det havde været dem, som satte dagsordenen, hvilket prægede byens politiske liv. Byrådsvalget i 1937 vendte imidlertid op og ned på tingene. Socialdemokratiet vandt en historisk sejr, og for første gang kunne en socialdemokrat, I. Vilh. Werner, sætte sig i borgmesterstolen. Magtskiftet fik ikke umiddelbart betydning for Odense Stadion og heller ikke for beslutningen om dets placering; det var nu blot Socialdemokratiet, der fik det overordnede politiske ansvar for at føre stadionplanerne ud i livet.

Det nye stadion skulle bygges på et lavtliggende engområde med åbne vandløb omkring. Derfor måtte vandløbene først rørlægges, og området hæves ca. 1 m ved påfyldning, før selve byggeriet kunne gå i gang.

I foråret 1937 tog det odenseanske firma Hans Jørgensen & Søn fat på jordarbejdet ved det nye stadion. Som andre af 30'ernes store kommunale byggeprojekter blev Odense Stadion også lavet som et nødhjælpsarbejde til beskæftigelse af arbejds-

løse, og derfor indeholdt licitationen en klausul om, at der ikke måtte bruges større gravemaskiner o.lign. Arbejdet skulle udføres ved håndkraft, hvilket krævede mange arbejdere, og planeringsarbejdet blev det hidtil største af sin slags i Odenses historie med omtrent 100 mand ansat til at flytte og planere jorden.

Jordarbejdet blev afsluttet i vinteren 1937-38, hvorefter jorden lå hen i et års tid, inden kommunegartneren og hans medhjælpere i 1938 gik i gang med såning af græs samt beplantning med træer og buske – hvilket skete efter havearkitekt P. Wads anvisninger. Dette arbejde fortsatte frem til april 1939. I samme periode blev der ligeledes anlagt løbe- og springbaner på atletikstadion samt gangstier, ligesom der blev udført vandledningsarbejder, så alle baner kunne vandes.

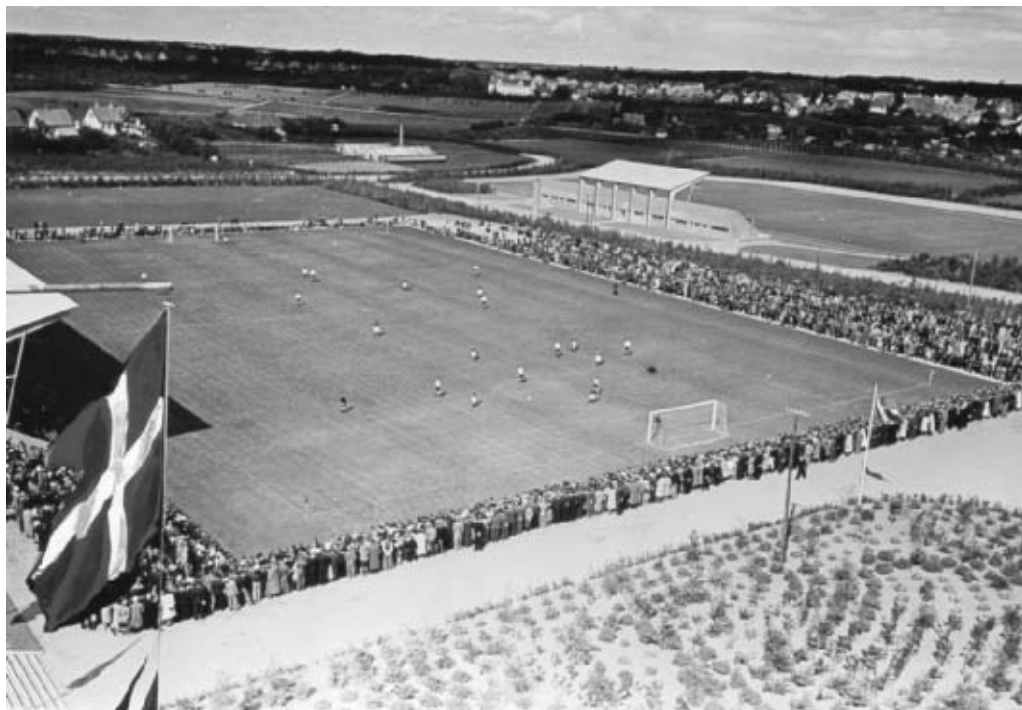
Byggeriet lå herefter stille frem til 1940,

hvor entreprenøren tog fat på de afsluttende opgaver: Opførelse af sidde- og ståtribuner, toiletter, klubhus, kontorbygninger m.m. – et arbejde, der blev ledet af ingeniør Høy Petersen. Det var det odenseanske entreprenørfirma J.L. Østlund & Søn, der stod for opførelse af tribunerne og opstilling af stativer til 3.400 cykler.

Prisen for stadionbyggeriet lød på i alt 1.314.266 kr. og 17 øre – hvilket svarer til hvad ca. 350 ufaglærte arbejdere tjente om året. Stadion bestod af i alt fem baner: En opvisningsbane til fodbold, et atletikstadion, en cricketbane, en hockeybane og en katebane. Fodboldbanen havde plads til ca. 12.000 tilskuere, hvoraf 1.000 kunne sidde ned. På atletikstadion var der plads til 1.000 siddende på tribunen, der til dels var overdækket, mens der var ca. 9.000 ståpladser.

Atletikstadion med tribune og ståpladser kort før indvielsen i 1941. Atletikstadion fik sin egen indgang fra Snapindvej (den nuværende Stadionvej). Under tribunen var der bl.a. omklædningsrum, hvoraf to var særligt store, beregnet til masseopvisninger i gymnastik og lignende. I midten af tribunen var der – ligesom ved fodboldtribunen – en »borgmesterloge« og en presseloge (E. Christoffersen fot., Stadsarkivet).

I forbindelse med indvielsen af fodboldstadion den 7. september 1941 blev der arrangeret en fodboldkamp mellem et udvalgt Odensehold og Boldklubben Frem fra København. Odense Stadion havde ved åbningen kun en enkelt overbygget tribune. Til højre for fodboldbanen ses atletikstadion (Odense Idrætspark).

Indvielsen af Odense Stadion

Det blev atletikfolkene, der først tog det nye stadion i brug. Det skete den 17. august 1941, hvor der blev afholdt Danmarksmesterskaber på atletikstadion. Det blev viceborgmester og formand for teknisk udvalg Niels Jørgensen, der holdt indvielsestalen til de ca. 7.000 mennesker, der var mødt frem. Han omtalte kort stadionsagens forhistorie og kom bl.a. ind på de tidligere placeringsforslag og Odense Idrætspark ved Kildemosen. Idrætten var i løbet af 1930'erne blevet en integreret del af den socialdemokratiske kulturpolitik. Det var ingen tilfældighed, at partiet i midten af 30'erne brugte en valgplakat, hvor man så

en fodboldspiller, der headede til en bold. »Brug hovedet«, lød sloganet. Niels Jørgensen var således i god tråd med Socialdemokratiets landspolitik, da han i sin tale slog fast, at stadion helt sikkert ville blive et sted, hvor gode og sundhedsfremmende legemsøvelser ville finde sted. Øvelser, der kunne være med til at sikre en sund og stærk ungdom.

Indvielsen blev en stor festdag for Odense. Kongen var blevet inviteret til indvielsen, men kom ikke. Det gjorde derimod formanden for Danmarks Idræts-Forbund, generalmajor Castenskiold, borgmester I. Vilh. Werner samt en række andre honoratiores. Efter Niels Jørgensens tale gik Danmarksmesterskaberne i gang, og

her satte politibetjent Gunnar Fjord Christensen, Odense Gymnastikforening, dansk rekord i 400 m løb, hvilket blot gjorde dagen endnu mere festlig.

Tre uger senere, den 7. september 1941, skulle grønsværen på fodboldstadion stå sin prøve i en kamp mellem et udvalgt Odensehold (Odense Stævnet), bestående af spillere fra B1909, B1913 og OB, og de regerende danske mestre fra Boldklubben Frem. Københavnerne vandt en komfortabel sejr på 6-2, men hvad gjorde det, når odenseanerne langt om længe havde fået sig et »rigtigt« stadion, der ovenikøbet kunne få selv forvænte københavnere til at spærre øjnene op. Odense Stadion, der var

tegnet af den lokale arkitekt Vagn O. Kyed, blev ved åbningen kaldt »et af Nordens skønneste idrætsanlæg« og »provinsens mest moderne«.

Odense Stadion var i brug i mere end en generation, og mange minder knytter sig til »folkets teater« i Bolbro. Søndag efter søndag har odenseanerne flokkedes om stadion for at se de lokale idrætshelte. Specielt, når stadion lagde græs til lokalopgørene mellem byens fodboldklubber, fandt titusinder vej til stadion. Stadionrekorden blev imidlertid sat den 1. september 1963, da 30.024 overværede topopgøret mellem B1913 og Esbjerg.

Noter

1. Artiklen er redigeret af arkivar Johnny Wøllekær. En række oplysninger om de tidligste idrætspladser i Odense er taget fra hans undersøgelse *Da sporten kom til byen. En historisk-empirisk under-*

søgelse af Odenses idræts historie ca. 1860-1920. Jeg vil gerne rette en varm tak til Johnny Wøllekær for denne bistand.

Litteratur

- Anders W. Berthelsen: *Bolbrobogen*. Odense 1994.
Mariann Brandt: *Socialdemokratisk agitation og propaganda i mellemkrigstiden*. Århus 1979.
Fyens Stiftstidende.
Fyens Social-Demokrat.
Fyens Venstreblad.
Niels Kayser Nielsen: »Ud i det fri – om idrætten i provinsbyen i mellemkrigstiden« (i *Idræts historisk Årbog* 1995).

- Odense Byråds trykte forhandlinger.
Odense bys historie bd. 8 (red. Tage Kaarsted).
Odense Kommunale Skolevæsenes trykte årsberetninger
H.V. Rygner: »Odense Stadion« (i *Stads- og Havneingeniøren* 1942).
Edvard Thomsen og Vagn Kyed: »Odense Stadion« (i *Arkitekten* 1944).

Kilder på Stadsarkivet

- Odense byråds stenograferede forhandlingsreferater.
Byrådets arkivsag 116 (Stadion og idrætshaller),
Odense Kommunes arkiv.

- Stadsingeniørens Kontor, journalsag 17.50, Odense Kommunes arkiv.
Magistratens forhandlingsprotokol.